



Kolorektalkirurgen Annika Sjövall har inte bara tre olika jobb, hon har kul på fritiden också och sjunger bland annat i ett storband.

”Lagom neurotisk”

tarmcancerkirurg som fixar tre olika jobb och sjunger i storband

Hon har tre olika jobb och vill inte välja bort ett enda eftersom kombinationen är perfekt. När hon inte opererar tarmar, forskar eller styr upp vårdprocesser i RCC sjunger hon i ett storband, gör anatomiska illustrationer eller tävlar i dressyr med hästen Collin. I kolorektalkirurgen Annika Sjövals liv är det svårt att hitta ”a dull moment”. Hon beskriver sig som gladlynt, exekutiv, tjugig och lätt neurotisk (”en förutsättning för att vara en bra kirurg”), och har för länge sedan glömt att läkare var det sista hon hade tänkt sig att bli.

Det ska böjas i tid det som krokigt ska bli, brukar det heta, men när det gäller Annika Sjövall är det inte mycket som är krokigt. Vägen fram från födelsen på Karolinska sjukhuset 1964 har snarare varit spikrak, dock aldrig det minsta tråkig.

Båda föräldrarna var läkare, mamma gynekolog, pappa professor i biokemi. Att Annika skulle ha femmor i alla ämnen var närmast en självklarhet.

– Men det var aldrig ett uttalat krav från mina föräldrar att jag skulle prestera i skolan. ”Non scholae sed vitae discimus” (vi lär oss inte för skolan utan för livet) var en fras jag fick höra ofta, berättar hon.

Efter gymnasiet arbetade hon ett år i hemtjänsten. En nyttig erfarenhet i väntan på att yrkesvalet skulle klarna. Att det skulle bli fokus på naturvetenskap blev tydligt tidigt.

– Jag hade verkligen tänkt att bli vad som helst men inte läkare, jag ville ju





Att arbeta med det som ibland kallas "fulcancer" är något som Annika Sjövall stortrivs med. Här planerar hon kommande operationer med operationskoordinator Helena Ångman.

bevisa att jag var självständig. Men när jag började begrunda olika universitetsutbildningar fastnade jag trots allt för läkarlinjen. Jag har aldrig varit bra i matte så ingenjör var uteslutet, och att arbeta med något som involverade hållfasthetslära, till exempel arkitektutbildning, var inte aktuellt. Juridik verkade urtråkigt, liksom ekonomi.

Sagt och gjort, läkare fick det bli, ett val som varken hon själv eller hennes många tacksamma patienter genom åren har behövt ångra.

"HANTVERKET ÄR SPÄNNANDE"

Att hon skulle välja specialiteten kirurgi var inte heller förvånande.

– Jag har alltid gillat att pyssla och pillra med händerna. Som barn tyckte jag det var roligt och fascinerande att dissekera saker, till exempel grodor i skolan eller strömming hemma. Det är just själva hantverket inom kirurgi som jag tycker är så spännande.

I början av 90-talet gjorde hon sin AT-tjänstgöring i Bollnäs. En stad som många brukar beskriva som en av landets absolut tråkigaste platser.



Ständigt på språng mellan olika aktiviteter. Annika Sjövall uppskattar verkligen sina "oglamorösa" kollegor inom kolorektalkirurgi. Här med överläkare Christian Buchli och läkarstudenten Madeleine Hoang.



••• forskarporträtt

– Vi var ett helt gäng unga läkare som kom till Bollnäs sjukhus och vi hade faktiskt hur kul som helst. Dessutom var det väldigt lärorikt att arbeta på ett litet akutsjukhus, säger hon och berättar om en händelse hon inte har kunnat glömma.

– I samband med en olycka konstaterade jag ett dödsfall på olycksplatsen. Hade det inträffat i traumarummet hade jag säkert inte kommit ihåg fallet alls, men nu hade jag inte min vita rock på mig och var inte omgiven av sjukhusets resurser. Då såg jag den döda personen på ett annat sätt. En människa med nagellack, till synes på väg mitt ut i livet. Det var oerhört hjärtknipande.

Erfarenheten och insikten att den vita rocken är en skyddsrock på mer än ett sätt har hon burit med sig genom åren. Det sägs att kirurger i allmänhet inte är så bra på att prata med patienter, men Annika tycker att hon har blivit mycket bättre på det idag.

– Nu ser jag inte bara en patient framför mig utan en människa, säger hon och konstaterar att en orsak till att det har blivit lättare att relatera till patienterna kanske är att hon numera själv är jämånårig med flera av dem.

Men detta faktum gällde inte på det första vikariat hon fick efter avslutad AT-tjänstgöring – på barnkirurgen på S:t Görans sjukhus, där hon också gjorde sin specialistutbildning.

– Jag trivdes mycket bra med att arbeta med barn, men eftersom barn sällan behöver kirurgi jobbade jag mest på akuten. Jag ville verkligen ägna mig åt kirurgiska sjukdomar och sökte mig vidare till vuxenkirurgin, först på S:t Göran och sedan Karolinska i september 2001.

UPPSKATTAR DET OPRENTIÖSA

Redan när hon arbetade med barn under ST-åren började hon intressera sig för olika tarmsjukdomar.

– Ett av mina första forskningsprojekt var inom analatresi, det vill säga barn som föds utan ändtarmsöppning.

Dubbelspecialisten, överläkaren och docenten Sjövall har under alla år fortsatt att forska och arbeta kliniskt parallellt. En kombination hon stortrivs med. Hon stortrivs också med att arbeta tillsammans med just kolorektalkirurger.

– De är ofta väldigt trevliga och framförallt oprentiösa. Tarmar och deras innehåll är inte så glamorösa och det är



Verksamhetsutveckling ingår i Annika Sjövalls arbetsuppgifter. Att det idag finns en mottagning för bäckencancerrehabilitering är till stor del hennes förtjänst.

Tarmar och deras innehåll är inte så glamorösa och det är inte vi kirurger heller. Tarmcancer kallas ju ibland "ful-cancer" jämfört med till exempel bröstcancer. Inte många av våra patienter är beredda att "ge tarmcancer ett ansikte" på reklampelare över hela stan.

inte vi heller, säger hon. Tarmcancer kallas ju ibland "fulcancer" jämfört med till exempel bröstcancer. Inte många av våra patienter är beredda att "ge tarmcancer ett ansikte" på reklampelare över hela stan.

Annika Sjövall har fått pris av bland annat ILCO för sitt omvittnade patient-

engagemang genom åren. Sedan 2011 är hon processledare inom kolorektalcancer för RCC Stockholm-Gotland, ett uppdrag hon älskar eftersom hon får arbeta med verksamhetsutveckling – en logisk följd av den digra kompetens hon samlat på sig de senaste decennierna.

Ett projekt hon verkligen kämpat

hårt för i många år, och som är ett tydligt uttryck för hennes starka patientengagemang, är satsning på rehabilitering för bäckencancerpatienter, en patientgrupp som ofta drabbas av svåra biverkningar och följd effekter efter kirurgi eller strålning i bäckenregionen.

År 2016 kunde Bäckencancerrehab-mottagningen öppna på Centrum för Cancerrehabilitering på Sabbatsbergs sjukhus.

– Ja, man måste vara ”tjätig” för att få resultat, konstaterar hon lugnt och vill inte byta ut ordet tjätig mot envis eftersom hon tycker att det är ett överanvänt ord.

Kanske passar konstruktivt tjätig eller uthållig bättre.

”LAGOM NEUROTISK ÄR BRA”

Klinik, forskning, verksamhetsutveckling – för henne går allt hand i hand.

– Kombinationen forskning och kliniskt arbete är en framgångsfaktor. Någ-

ra av de viktigaste forskningsprojekten framöver är att utveckla bäckencancerrehabiliteringen och precisionsmedicin ytterligare. Vi måste till exempel kunna leda i bevis att bäckencancermottagningen gör att patienterna mår bättre på lång sikt och visa om bred genetisk kartläggning av tarmtumörer är något som verkligen hjälper oss framåt.

Förutom egenskapen tjätig beskriver hon sig också som exekutiv.

– Att jobba som kirurg passar nog inte för obeslutsamma och nervösa personer, men att vara lite lagom neurotisk är bra, säger hon med ett av många skratt. För även epitetet gladlynt har en självklar plats på egenskapslistan.

Som kirurg kanske man inte direkt skrattar sig igenom operationer, där är man ledaren i rummet, den som bestämmer och tar oåterkalleliga beslut som ofta handlar om liv och död.

– Det är klart att det är en fördel om

man har vissa ledaregenskaper, att man är intresserad av att stå på en scen, att tala till människor.

Det sistnämnda för oss in på den fritid som denna energiska kvinna – med tre jobb och lika många barn (18, 15 och 13 år) – faktiskt har.

– Så länge jag kan minnas har jag ägnat mig åt sång och sedan 1993 sjunger jag med ett storband. Vi repar varje måndag och har numera mellan fem och tio spelningar per år.

Hon älskar att sjunga, men AT-åren i Bollnäs ledde även till ett annat intresse.

– Flera av oss började ta ridlektioner när vi flyttade dit och det var så roligt att jag har fortsatt med det. Minst två gånger i veckan rider jag på en underbar häst, en Oldenburgare vid namn Collin. Och i höstas vann vi faktiskt ”Ride Against Cancer”, en klubbtävling på Vällingby Ridcenter där delar av intäkterna går till Cancerfonden, säger hon stolt.

När hon inte sjunger, rider eller arbetar med skalpellen händer det att hon med glädje håller i ett annat verktyg – en penna.

– Jag skriver förstås en hel del i jobbet men tycker också om att teckna. I den skriftliga information som patienterna får vid tarmcancerdiagnos finns mina egenhändigt tecknade anatomiska illustrationer av flera operationer. På RCC anlätades en professionell illustratör men det blev så besvärligt att få veta vad vi fick återanvända bilderna till så jag började rita dem själv för att spara både tid och pengar. Jag har ju alltid varit väldigt intresserad av anatomi och tycker detta är roligt.

Uttrycket ”ju mer man gör desto mer hinner man” kanske inte är vedertaget men det passar in på denna välorganiserade och osedvanligt trevliga kvinna som sedan 24 år är sambo med en infektionssläkare från Skåne.

– Vi tillbringar våra semestrar i vårt hus på Österlen. Där latar jag mig medan Andreas pysslar med sin segeljolle eller påtar i trädgården. Det händer att jag målar hus eller rentav kittar fönster också, men mest slöar vi när vi är där. Det är en otroligt vacker plats med Sveriges kanske finaste sandstrand.

EVELYN PESIKAN,
FRILANSJOURNALIST OCH
MEDICINSK SKRIBENT



FOTO: PÅR OLSSON



Ända sedan barndomen har hon gillat att arbeta med händerna. Hon håller i både skalpell och penna med vän hand och ägnar sig ibland åt att göra medicinska illustrationer.